

Ishala vsek dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori: 2657 E. Lawndale av.
Office of publication: 2657 E. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XI. Cena lista je \$3.00. Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
CHICAGO, ILL., torek, 22. oktobra (Oct. 22) 1918. Subscription \$3.00 Yearly. STEV.—NUMBER 248.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Nemška vlada pravi, da se je 'reformirala.'

TAJI ZLOČINE NA SUHEM IN MORJU IN GOVORI O 'DEMOKRACIJI.'

Nemčija odgovarja na Wilsonovo noto, da je pripravljena dogovoriti se za premirje z generalom Pershingom na fronti. Submarinsko kampanjo hoče omejiti.

London, 21. okt. — Vsebinsko odgovora nemške vlade na zadnjo Wilsonovo noto, ki je prišla danes brezlično iz Berlina, se glasi:

"Nemška vlada sprejme predlog predsednika Wilsona za izpraznitve okupiranega ozemlja, da vodstvo armade na bojnem polju aranžira pogoje za premirje in sicer na temelju vpoštovanja bojne sile na obeh straneh. Nemška vlada sugestira, da predsednik Wilson začrta podrobnosti in upa da predsednik Združenih držav ne bo zahteval kaj takega, kar bi bilo proti časti nemškega ljudstva in proti pravičnemu miru.

Nemška vlada protestira zoper očitane, da nemške čete na suhem in morju, torej nemško ljudstvo počenja nepostavne in nečloveške čine. Pri umikanju armade je vselej potrebna destrukcija in se vrši kolikor dopušča mednarodni zakon. Nemskim četam je strogo zapovedano, da čuvajo lastnino in skrbje za prebivalstvo po svojih močeh; kadar se pa kljub temu zgodi prestop, so krivci kaznovani. Nemška vlada ugovarja, da nemška mornarica potaplja rešilne čolne s potniki na morju, in predlaga, da se ta obtožba prepustiti neutralni preiskovalni komisiji. V svrhu, da se odstrani vse, kar bi oviralo delo za mir, je nemška vlada sporočila vsem poveljnikom submarin, da se izognejo torpediranju potniških parnikov.

Predsednik zahteva, da temeljni pogoji za mir mora biti destrukcija vsake samostilne vlade, ki separatno, tajno in na svojo pest moti svetovni mir. Nemška vlada na to odgovarja:

Sestava nemške vlade ni bila niti doslej brez vpliva od strani zastopstva nemškega ljudstva, dasiravno ni ustava določala, da se mora napovedati vojna in skleniti mir v sporazumu s ljudstvom. To je pa zdaj temeljito spremenje no. Nova vlada je ustanovljena po Nova vlada je ustanovljena po želji ljudskih zastopnikov na temelju splošne, enake, tajne in direktne volilne pravice. Voditelji velikih strank v parlamentu so člani vlade. Vbodoče ne more obstati nobena vlada, ki nima zaupnice od večine v državnem zboru. Kancelar je odgovoren za stopnikom ljudstva. Prvo delo nove vlade je bilo, da je predložila državnemu zboru spremembo ustave, da ljudski zastopniki lahko odločajo o vojni in miru. Trajnost novega sistema je zagotovljena po ljudstvu, ki stoji v večini za to reformo.

Vprašanje predsednika, s kom imajo oni in zastavnik opraviti v Nemčiji, je torej tukaj pojasnje no. Ponudba za premirje in mir je prišla od vlade, ki ni samostilna in katero podpira velika večina nemškega ljudstva.

Solf, tajnik zunanjih zadev."

London, 21. okt. — Tukajšnji politični krogi vidijo v nemški noti novo svijačo. Casopisje toži, da zavestnikom manjka "političnega Focha", ki bi se znal meriti z Nemci na diplomatičnem polju.

ZDRAVNIKI SE MOBILIZIRAJO PROTI ŠPANSKI INFLUENCI.

Serum proti influenci bodo dajali ljudem še te dni. Posvetovanje zdravnikov.

ZDRAVA KRI JE TUDI ZDRAVILO.

Chicago, Ill. — Zdravniki, oblasti in publika je mobilizirala vse sile za omejitve razširjenja influence. Vrše se seje zdravnikov, kjer jim predavajo razni medicinski strokovnjaki, kako je mogoče najuspešnejše zdraviti epidemijo, ki grozi okupirati vse Ameriko.

Največ diskuzije v zdravniškem svetu povzroča serum za cepjenje proti španski influenci. Tega seruma, ki ga je iznašel dr. C. Rosenow iz Rochestera, Minn., so poslali v Chicago že v nedeljo za stotisoč oseb. Distribucija seruma med čikaške zdravnike je pričela včeraj. Predno ga bodo porabili, ne prišla v mesto že druga pošiljka. Ta serum je preiskoval dr. Rosenow na 20,000 oseb in kakor pravijo zdravniki, z zadovoljivim uspehom.

V laboratoriju mestnega zdravniškega urada so pričeli izdelovati serum po formuli dr. Rosenowa in uprava izjavlja, da od srede naprej se ga bo izdelalo za stotisoč oseb dnevno. To zdravilo bodo poslali tudi tistim tovarnam, ki imajo uslužbene svoje zdravnike za zdravljenje in zdravstveno preiskovanje njihovih vslužbenecov.

Pomanjkanje bolnišniških strešnic.

Iz poročil, ki prihajajo iz raznih delov Chicago in drugih mest v državi, je razvidno, da zdravniki še kontrolirajo situacijo, toda povsod se občuti pomanjkanje bolnišniških strešnic.

Čikaški zdravstveni komisar dr. Robertson je naznanil, da bo upošteval dovolj žensk v starosti od 50 do 60 let, ki so praktično varne pred to boleznijo, za potrebo bolnikov. Glavna naloga teh strešnic bo obiskovati domove, kjer je več ljudi bolnih in pomagati domačim strešni bolnike. Tem ženskam bodo plačevali \$15 tedensko.

Vodstva čikaških bolnišnic se pričujejo, da jim primanjkuje strešnic.

Čikaške bolnišnice imajo 13 tisoč bolniških postelj. V tem številu so vštete tudi postelje okrajne bolnišnice okraja Cook. V njih je še precej prostora za bolnike, toda primanjkuje potrebnih strešnic. Bolnišnice ne bodo prejemale bolnikov, ki bolehalo na lahkih ozdravljivih boleznih, da jim ostane tako čim več prostora za bolnike, ki so dobili influenco. Ravno tako bodo zdravniki opustili vse operacije, razum v slučajih, ki so akutno potrebne za ohranitev življenja. Operacije oslabe človeka in v takem stanju se ga najlaže prime influenza, ki bi z lahkoto povzročila smrt. Zato bodo z manj važnimi operacijami počakali, da mine vsaj glavna nevarnost epidemije.

Zdravnik postal žrtev influence.

V čikaški mestni bolnišnici za nalezljive bolezni je umrl dr. Harold R. Dwyer, ki je bil 16 let uslužben kot zdravnik v omenjeni bolnišnici. Ko se je v Chicagu pričela razširjati ta epidemija, je delal nepretrgoma pri zdravljenju bolnikov, ki so jih navozili v njegovo bolnišnico. Pri napornem delu je omagal in dobil difterijo. Umrl je naglo.

Zapiranje javnih prostorov.

Iz različnih krajev Unije prihajajo poročila, da zdravstvene in policijske oblasti uveljavljajo razne naredbe z namenom preprečiti razširjanje španske influence. V raznih mestih po vzhodu so zaprli

NEMCI IMAJO ŠE TRI OBRAMBNE ČRTE PRED INVAZIJO.

Sedanja nemška fronta ima tri veje in zadnja je znotraj nemške meje.

PRVA VEJA ŽE PADA.

Pariz, 21. okt. — Po mnenju vojaških kritikov imajo Nemci še tri obrambne črte, na katerih se bodo skušali obdržati, ako se prej ne podajo ali predno se skrijejo za mejami svoje države.

Nemška fronta je danes kakor drevo s tremi vejami. Deblo drevesa je v Alzaciji in Lorenu. Prva veja, ki je najdaljša, drži čez reke Maso, Sambre in Scheldt. Ta veja je že precej okleščena in naslekana in ne more dolgo držati. Druga veja je precej krajša in drži ob reki Masi v severozahodno smer in pri Namurju v Belgiji zavije v smer proti Antverpu. Ta fronta bo kmalu dosežena, ako bodo zavezniki prodirali še nekaj dni z uspehom prejšnjih tednov.

Tretja in zadnja veja pa zavije pri Metz proti severu ob nemški meji; pravzaprav je povsod okraj meje in pušča zunaj vso kneževino Luksemburško. Ta fronta je najkrajša in se povsod opira na močne naravne trdnjave kot so gore, ki so zopet utrjene s fortifikacijami. Samo na hričkih okrog Metz so Nemci zgradili 28 utrdb.

Ključ do Nemčije iz Belgije je Coblenz. Tam se nahaja Bonn, trdnjava prvega razreda. Ako se zaveznikom in Američanom posreči prebiti deblo vseh treh vej med Metzom in Švicco, tedaj se morajo nemške čete umakniti čez Reno in vse ostale trdnjave jim ne pomagajo nič.

Povratek ameriških ranjencev.

Chicago, Ill. — Včeraj se je pripeljalo s pennsylvanskim vlakom 105 ameriških ranjencev iz Francije. Med njimi je šest Čikažanov. Vsi so trajno pohabljeni in tri se vedno prenašajo na nosilnicah. Na kolodvoru so jih sprejeli zastopniki lokalnega Rdečega križa, ki so jih spemili na avtomobilih v park Grant.

Vsi so bili v boju v nepozabnih bitkah pri Chateau Thierry in sploh na fronti ob Marni.

AMERIŠKE IZGUBE.

Washington, 21. okt. — Vojni department je včeraj objavil 1048 imen. Izgube: 102 moža ubiti v boju, 165 jih pogrešajo, 155 mož je težko in 38 lahko ranjenih, 112 jih je umrlo za ranami in 185 v sled bolezni. 13 jih je smrtno ponesrečilo (štirje na eroplanu) in 278 je ranjenih, toda stopnja še ni dognana.

Frank Lozar, Ely, Minn., je ranjen; Frank Zidar, Lithope, Pa., ubit v boju.

Po nedeljskem seznamu znašajo skupne izgube ameriške armade in mornarske pehote 51,056 mož.

Ubityh v boju do danes je 9985 mož, za ranami jih je umrlo 3460, mrtvih v sled bolezni 2758, smrtno ponesrečenih 1099, ranjenih 27,967, pogrešanih in vjetih pa 5787 mož.

RAZPIS SLUŽBE.

Eksekutiva Slovenskega republičanskega združenja išče korespondenta, ki je zmožen pravilne slovenske in angleške korespondence na pisalnem stroju. Steno graf ima prednost. Plača po dogovoru. Prošnje je poslati najkasneje do 25. oktobra t. l. na naslov: Anton J. Terbovec, box 1, Cicero, Ill.

AMERIČANI IN ANGLEŽI PRODRLI 13 MILJ OD LE CATEAU; AMERIŠKE ČETE POMAGAJO V BELGIJI.

Z ameriško armado severnozahodno od Verduna, 21. okt. — Nemci so privedli semkaj čete iz drugih krajev zapadne fronte, da bi ustavili prodiranje Američanov proti svoji meji. Ljuti boji se nadaljujejo.

London, 21. okt. — Srbski vojni stan poroča, da so srbsko-francoske čete okupirale Zajecar, 45 milj severno od Nisa in 38 milj južno od Donave. Dalje sta okupirana Boljevac in Trstenik.

London, 21. okt. — Iz Belgije poročajo o veliki topniški kano nadi blizu holandske meje. Na belgijski fronti so se pojavili Američani, ki bodo pomagali pogoniti Nemce proti njihovi meji. Belgijske čete so dosegle nizozemsko mejo in uničile žično ograjo, ki so jo tam naredili Nemci.

Angleški vojni stan javlja danes, da so britiške in ameriške čete včeraj vjele 3000 Nemcev severno od LeCateaua. V zadnjih šestih dneh so zavezniki napredovali 13 milj na dotični fronti.

Britiške čete prodirajo severno od Denaina, kjer so v neprestani dotiki s sovražnikom. Nemci so včeraj razvili protinapad pri Camiersu (13 milj severovzhodno od Cambraia), toda bili so odbiti. Angleži se danes bližajo črti ob reki Scheldt severno od Tournaija in južno od St. Amanda, ki je 16 milj severovzhodno od Douaa. Vzhodno od Roubaixa so angleške čete napredovale sedem milj in so še pet milj oddaljene od Valenciennesa.

V Flandriji so belgijske čete napredovale 20 kilometrov vzhodno od Bruges in osvojile večje število vasi. Belgijci so vjele veliko število Nemcev in njihov plen v topovih, strojih puškah in drugem materialu je ogromen. Vsa zapadna stran Belgije — blizu 30 milj v ravni črti — kar je leži ob morju, je reokupirana.

Vojni stan javlja dalje, da so angleške čete dosegle Pecq ob reki Scheldt v Belgiji in vjele 6209 Nemcev ter vplenile 169 topov. Francozi so prekorčili reko Lys.

Po vesteh iz Holandske Nemci naglo izpraznjujejo Antwerp. Velika tamošnja skladišča so že prazna in vse blago je na vlakih, ki dirjajo proti Nemčiji. Nemci so privlekli iz Ostenda in Zeebrugge 35 submarin na železniških karah in poslali so jih v Kiel; rešili so tudi nekaj eroplanov, ki so jih poslali v Duesseldorf (Nemčija). V Solvayu so Nemci razstrelili glasovito tovarno za izdelovanje strupenih plinov; uničili so tudi večjo zalogo streliva, ki ga niso mogli vzeti s seboj.

Na južnem križu flandrske fronte so Angleži komaj še dve milj od Tournaija, velikega železniškega križišča, ki se nahaja 13 milj vzhodno od Lillea. Padec tega mesta zapečati usodo Nemcev vzhodno od reke Scheldt. Južno od tega kraja so britiške in ameriške čete prekorčile reko Sella in okupirale več vasi in mesto Solesmes (11 milj vzhodno od Cambraia). Prihodnje važno mesto, ki ima past vsak čas, je Valenciennes tik belgijske meje. Angleške čete so še pet milj od tega mesta.

Vzhodno od tega mesta prodirajo Američani in Angleži proti trdnjavi Maubeuge. Dosegli so že gozd Mormal, ki je zunanja naravna utrdba omenjene trdnjave. Južno od LeCateaua so Američani dospeli do kampala Olise. Sovražnik se zelo muči, da bi zadržal zaveznike na tej fronti, katero odpira pot nemškim armadam na vzhodu v dolino ob reki Masi. Po nekaterih poročilih imajo Nemci na tej fronti 40 divizij vojsk, ali do zdaj še niso nikjer ustavili zaveznikov.

Francozi rušijo nove nemške črte.

Pariz, 21. okt. — Vojni stan javlja, da francoske in zavezniške čete v Šampaniji in severno od Laona prodirajo dalje kljub slabemu vremenu.

Armada generala Mangina je razbila ves sistem takozvane Wagnerjeve obrambne črte sovražnika in prodrla pet kilometrov v smeri proti mestu Marie, ki tvori važno železniško postojanko ob reki Serre severovzhodno od Laona.

Obenem so Francozi napredovali v Šampaniji vzhodno od Vouziersa, kjer že ogrožajo hrbtne pozicije sovražnika severno od Grand Pra.

Američani se bojujejo v velikem dejstvu.

Z ameriško armado severnozahodno od Verduna, 21. okt. — Velik mrazu in deževnemu vremenu se nadaljuje bitka na tej fronti in ameriške čete napredujejo na tri milje široki črti in pade Nemce pred seboj. Včeraj so ves dan trajali boji v gozdovih severozahodno od Bathenvilla. Američani so okupirali lesosnje Rappes in Clairteehine in dosegli so novo nemško obrambno črto, katero so prebili na več krajih.

Nemci so srilito branili te gozdove in neprestano so protinapadali, ali brez uspeha. Pri vjetem častniku so našli naredbo višjega nemškega poveljništva, ki zahteva je četam v dotičnem okolišu, da morajo braniti postojanke do zadnjega dihljeja — toda Nemci jih niso držali, dasiravno je še precej živih med njimi.

Na vsi ameriški fronti severnozahodno od Verduna divjajo danes ljuti topniški boji. Središče bojev je gozd Loges severovzhodno od Grand Pra, ki je že bil v ameriških rokah zadnje soboto, toda Američani so se umaknili nazaj na robu, ko so Nemci napolnili lesosnje s strupenim plinom. Naša artilerija zdaj klati lesosnje in sovražne pozicije v ozadju, odkoder dohajajo strupeni plini.

Med ameriškiimi letalci, ki so zadnji petek uničili 18 nemških eroplanov tekom svoje zračne ekspedicije okraj nemške fronte, sta tudi dva Čikažana, Chas. D'Olive in Will Erwin. Američani so imeli 140 letal na poletu in vsi do zadnjega so se vrnili ne poškodovani.

Prodiranje Srbov.

London, 21. okt. — Srbski vojni stan javlja, da so srbske čete reokupirale Sokobanjo.

Nemški vojniki kamenjali častnike.

Z angleško armado vjetnik, 21. okt. — Pri nemškem vjetniku so našli tipično pismo s doma, ki pripoveduje, kako je pripeljal vlak nemške čete iz Rusije, in ko se je vlak ustavil na kolodvoru nekje v Nemčiji, so vojniki napadli s kamenjem častnike in jim grozili z orožjem, ko so izvedli, da morajo odriniti na zapadno fronto.

VREME.

Chicago in okolice: V torek jasno in gorko. Južni vetrovi.

2

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (taven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v obljubljeni n. pr. (Sept. 30-15) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

Odmevi.

"Časi se spreminjajo in ljudstvo se spreminja z njim". Ne samo ljudstvo v pravem pomenu besede nego tudi vsi deli gospoda, plemenita in demaristi. V moči je sedaj demokracija, pa hočejo drugi drugega prekrivati s frazami o demokraciji.

Ako kdo danes v Avstriji trdi, da cesar Karl ni demokrat, bi ga zapeli radi veleizdaje in razaljenja "demokracije" veličanstva; seveda, ako bi cesarski demokrat imel tako moč, toda ta mu je zadnje čase sama od sebe prešla iz rok, "kajti časi se spreminjajo".

Da, cesar Karl je postal demokrat; pravzaprav ni "postal" sele sedaj, kajti on je že od nekdaj demokrat in njegova edina želja je bila urediti Avstrijo in seveda tudi Ogrsko v demokratično smisel. Vsek narad naj se združi in dobi narodnostno avtonomijo v mejah monarchije. S tem je cesar Karl dokazal, da je v tem oziru mnogo bolj demokrat, kakor g. Kušar, tajnik židovske poročnice S. N. Z., ki je pred "konvencijo" pokone lige sklical šod židovske Slovenec za ustanovitev podružnice imenovane organizacije. Na tem shodu je g. Kušar izjavil, da se bo slovenska liga borila za priboritev delne avtonomije Slovenem v domovini. Cesar Karl pa je za narodnostno avtonomijo, katero so zahtevali tudi Sloveni v domovini že davno pred to vojno. Vidite, da je cesar navsezadnje lahko večji demokrat kakor pa kak prebež.

O ogrskih grofih so nam pripovedovali, da so največji reakcionarji in neustopni sovražniki vsakih demokratičnih reform. Pravili so nam, da ogrski magnati ne bodo nič slišali o kakih pravicah za nemadžarske narodnosti, ki žive na Ogrskem. Sedaj pa so vse te trditve dohri in plemeniti ogrski grofje postali na laž, kajti ne mine niti en dan, da ne bi hrzjavili poročali, kako ti gospodje izjavljajo in zatrjujejo svoje "demokratično prepričanje", kako napadajo nemški militarizem, kako se navdušujejo za splošno, enako in tajno volilno pravico, kako prijazni in doberhotni so na prav nemadžarskim narodnostim, ki bodo v neodvisni Ogrski lahko živlele z Madžari v najboljših odnosih.

Ni ravno dolgo tega, bilo je v našem polju, ko so ravno ti gospodje pokopali ali pomagali pokopati predlogo v ogrskem državnem zboru za splošno, enako in tajno volilno pravico. Tada "časi so spreminjali in grofje, cesarji in principi se spreminjajo z njimi".

Ogrski magnati vidijo pred seboj grob, ki je izkopen za večni počitek njihovi pomadžarskosti, konservativni, imperialistični politiki. Sanje o močnem Ogrskem bodo pokopane v tem grobu, kakor hitro so zagrnje nad njim zemeljska plast.

Lepe sanje pokljujejo človeka in poživljajo tudi ogrske grofe. Zato si jih pokušajo ohraniti s tem, da hočejo prekrivati vesa svet s frazami o demokraciji. Oni so videli že od vsega začetka te vojne, da je vodita Nemčija in Avstrija za ohranitev avtokratične premoči. Ogrji bi sicer nasprotovali, toda, toda bili so preslahi, pa so se morali boriti na strani avtokracije. Sedaj pa jim je nara polna. In zato proglašajo neodvisnost ogrske države, v kateri bodo vpeljali demokracijske reforme. Nemadžarske narodnosti bodo seveda ostale v mejah neodvisne ogrske države, kajti ogrski grofje jim bodo dali "velike" pravice, zato nimajo vzroka siliti drugam ali zahtevati kako samoodločevanje. O samoodločevanju narodov ne vedo ogrski magnati ničesar, kajti samoodločevanje je isti grob, v katerega bi se pokopale njihove sanje. Ogrski magnati žele ohraniti te sanje o pravici madžarskega naroda vladati nad drugimi narodi, ki so danes pod kruno vs. Stefana. Zato so magnati prišli kaditi opium v podobi hlapčevskih fraz o demokraciji. Opium pa slabi življenjski sistem in pokopal bo tudi madžarske reakcionarne magnate in njihovo "demokracijo".

Dne 18. oktobra, leta 1918, je bila objavljena svetu deklaracija češkoslovaške neodvisnosti. Ta deklaracija povdarja, da bo češko-slovaška država republika. Ljudstvo bodo zajamčene najširše konstitucionalne pravice. Vlada bo svoboda vesti, religije, govora in sika, zborovanja, znanosti, literature in umetnosti. Corkev bo ločena od države. Volilna bo proporcionalna volilni sistem. Vlada bo parlamentarna v svoji formi.

Dne 20. julija 1917 je bila na otoku Krku proglašena izjava jugoslovanske "neodvisnosti", kakor so jo imenovali njeni očetje. Kakor Čehi, so tudi oni došli do istega koncepta forme hodoči Jugoslaviji. "Država Srbov, Hrvatov in Slovenov bo svobodna in neodvisna kraljevina... a Karagorgjevičev dinastijo na čelu".

"Ustava, kakor tudi zakoni, ki jih sprejme ustavodajna skupščina, bodo imeli veljavo šele tedaj, ko jih kralj sankcionira".

Gori je povedal smisel dveh deklaracij neodvisnosti, ki se pa razlikujeta kot noč pa dan.

Dne 29. junija 1917 je bila izdana v Chicagu izjava, ki je v glavnem podobna deklaraciji češko-slovaške neodvisnosti. V tej izjavi je rečeno, da je uspešna rešitev jugoslovanskega vprašanja mogoča le, ako se združijo jugoslovanski narodi v federativni republiki, kjer bi imeli vsi deli avtonomijo v vseh rocih, katere niso po svoji naravi vsem skupne. V tej izjavi so zahtevajo vse garancije ustanove in političnega življenja v mejah jugoslovanske federativne republike. Te garancije naj bi slovele na sledeči podlagi:

1. Splošna, enaka, tajna in proporcionalna volilna pravica brez obzira na spol za vse politične in administrativne za stope;
2. Narodni referendum in iniciativa;
3. Odgovornost vseh javnih funkcionarjev;
4. Javno izvrševanje znanja politike;
5. Popolna enakopravnost vseh državljanov;
6. Popolna svoboda besede in tiska;
7. Popolna svoboda pouka in vesti;
8. Nevtarlnost vseh oblasti v narodnih bojih.

V večerjanju Prosveti je bila objavljena deklaracija češkoslovaške neodvisnosti. Predležite jo pazno in potem jo primerjajte s čisto izjavo, ki je izšla v letu v kraljevi "Kriška deklaracija in demokracija". Primerjajte "čisto, kraljevo in židovsko deklaracijo, pa boste videli razlika. Ne rečemo, da je

deklaracija čiste neodvisnosti popolnoma enaka izjavi S. N. Z. Toda ustala se v splošnem enaka. Tega pa se ne more niti od daleč reči o programu kraljeve deklaracije.

Zato, ker so si demokratični Sloveni upeli povedati, kaj je postena, pravilna in demokratična rešitev jugoslovanskega vprašanja, so bili pogovori od pristave kraljeve deklaracije za avstrijske agente, bolševike, izdajalce in z vsemi drugimi izrazi, s katerim so da posoviti in pljuvati na ljudi. Vodili so najgrbi, ostuden oseben boj, v katerem so igrali glavno vlogo denunciacije in jo še sedaj igrajo.

Tak boj so vpeljali sistematično in na polih ter v miselnih zveznih urah leže kopice pisem, ki širijo pristavo S. N. Z., jim podkajajo kipljnost v prid Avstro-Ogrske in Nemčiji ter razkrivajo anarhistične propagande v tej doli. Kar niso mogli povedati v pisnih, so povedali osebo, kajti mi vemo, obkustni vedo in nasprotniki vedo, da niso opustili nobene prilike, da ne bi poskušali zatreti našega demokratičnega čustva, razpustiti naše organizacije, vodilne osebe pa pometati v ječe ali jih pa internirati.

Slovensko republikansko združenje ni organizacija, ki bi razpolagala z velikimi finančnimi sredstvi, ni organizacija, ki bi bila v stanu najeti stah ljudi, ki bi izvrševali njene povelje, in ker ji je primanjkovalo teh sredstev, se je moralo vse delo narediti šole potem, ko njeni agitatorji izvršili svoje dnevno ali nočno delo, bodisi v tovarnah, rovi ali pisarnah. Toda ideja S. N. Z. je bila is naroda in narod je zgradil to organizacijo. Žrtvoval je čas, žrtvoval je sredstva in v mnogih slučajih trpel tudi nepravice, ki so jih povzročili nasprotniki s svojim ruvanjem proti članom S. N. Z. Delo za organizacijo pa je naprej in rodilo uspehe. In do teh uspehov so S. N. Z. precej pomagali, ne sicer imenoma, ampak proti njihovi volji tudi nasprotniki Slov. rep. združenja. Kako? Prihajalo so obtožbe proti gotovim članom S. N. Z. na zvezne urade. Pripovedovali so jim, da obstoji neka organizacija jugoslovanskih anarhistov, bolševikov, članov L. W. W. in vseh takih in enakih "hudodelcev", ki delujejo sedaj v prid Nemčije in Avstrije. Naravno, da so se pričeli zvezni uradniki zanimati za stvar in se o nji posili.

Nehotnega od nas niso zaprli, naša organizacija je ostala in se razširila in njene ideje so dobile simpatije v ameriški javnosti. To je dosegla vztrajnost članstva S. N. Z., ki je ustanovljalo lokalne organizacije, prirejalo shode, sprejemala resolucije, v katerih so povedali svoje stališče in poljanjevali razliko med našim in kraljevskim programom. Zanimanje za naš program pri Amerikanih pa so do gotove meje vzbudili tudi naši nasprotniki s svojim bojem proti S. N. Z.

Časi se spreminjajo. Marsikdo, ki je pred par meseci se prisegel na program kraljeve deklaracije, danes priznava svojo zmoto in postene namene naše organizacije. Spoznali so, da so bile naše trditve o njihovih priznanjih pri zavestnih in ameriški vladi bluf in spoznati so morali, da ni kraljeve deklaracije priznal nihče drugi kot tisti, ki so jo naredili. Spoznati so morali, da je bil boj njihovih stebrov proti nam neposten, in da so bila vsa obdobja, da je S. N. Z. avstrijska agentura, nepoštena, zadržana na podlagi laži in natelevanj. Spoznati so morali, da vrši njihov stah tajno politiko, zakrito v megli, ki je njihovi pristaki niso smeli videti in ki ni smelo vedeti, kaj gospodje prav za prav nameravajo.

Spoznanje je dobra reč, še boljše pa je priznanje zmote. Kadar se enkrat prizna zmota, se jo lahko poskuša tudi popraviti. To bi bila sedaj dolžnost vseh tistih, ki so spoznali, da so bili v zmoti.

Velikokrat so nasprotniki vpraševali, kaj je S. N. Z. naredilo za osvoboditev Jugoslovancev. Povdarjali so, da ne bomo nikdar priznali. Zatrjevali so, da so zavezniške vlade z njimi in za njihov program.

Nje bi bilo resnice na takih trditvah. Če bi je kaj bilo, ne bi bilo treba ti dve obdobji konoma Londonškega odpora v Washingtonu apelirati za priznanje jugoslovanskega odpora in Londonu za "de facto" vlado Jugoslovancev. S tem svojim korakom so dokazali, da niso priznali in pokazali so, da na takem programu kot ga zastopajo tudi ne bodo. In lahko so uverjeni, da je za pojasnitev jugoslovanskega vprašanja ameriškim vladnim krogom mnogo storilo tudi Slov. rep. združenje, morila tolke, da je ravno to vzrok, da vlada ne priznati njihovega odpora za jugoslovanskega provizorijno vlado in kraljeve deklaracije za podlago rešitve jugoslovanskega vprašanja.

Slovensko republikansko združenje je mnogo storilo, mnogo pripomoglo, da se bo jugoslovansko vprašanje reševalo v demokratičnem smislu na podlagi samoodločevanja. S svojimi skromnimi sredstvi, toda s svojo veliko energijo je storilo veličansko delo.

S hitrimi koraki se bliža ura odločitve. Netrajni kaos avstro-ogrski monarchije je v vsakim dnem večji. Moč armijskega militarizma poča. V tem kritičnem času bi morali biti pripravljene sile Jugoslovancev. Ali pa se tudi prijavljene?

Ako bi se Jugoslovani v Ameriki o pravem času združili na taki podlagi kot so se Čehi in Slovaki, bi bila danes Jugoslavija priznana kot neodvisna država in v kakem ameriškem mestu bi bila lahko njena provizorijna vlada. Nihče se ne more izgovarjati, da ni imel prilike pridružiti se taki organizaciji z demokratičnim programom, ki bi ga lahko priznala ameriška vlada. S. N. Z. ima tak program in za ta program bi se morala združiti vse jugoslovanske mase iz Avstro-Ogrske, ki se nahajajo v tej doli. Na ta način bi bile v njej zastopane vse struje, ki bi predstavljale vse tiste politične elemente, ki prevladujejo v političnem življenju v domovini. Zato bi se o tej organizaciji lahko reklo, da predstavlja Jugoslavijo v našem obziru in kot taka lahko zastopa jugoslovanske narode in Avstro-Ogrski.

Ako se jugoslovansko vprašanje ne bo rešilo tako, kot bi se na podlagi pravice, nastala, ako bodo deli slovenskega teritorija pridržani drugih državam, to pomeni, da se bo to krivda S. N. Z., nego tistih ljudi, ki so napravili kompromis jugoslovanskega vprašanja s svojo kraljevske gonje se bolj kompromisano. Giba

se za osvoboditev Jugoslovancev bi se moralo organizirati a stalna osvoboditve jugoslovanskih ljudstev, ki se danes nahajajo pod vlado Avstro-Ogrske in mu pripadajo, do samostojne države na najširši demokratični temeljih, ki so prilagodni jugoslovanskim razmeram in mogoči v današnji družbi. Ta država, obstojela iz Jugoslovancev, ki se bi otresli lahobarke bogomolije, naj bi potem iskala stikov za reševanje s ostalimi jugoslovanskimi državami. To bi bila edina postena, demokratična in kar je glavno tudi uspešna pot. Tako pot so temeljito sprejeli londonski gospodje, ki se zbirajo v jugoslovanskem odboru kakor tudi njihovi pristaki v Ameriki, da jih bo za njihove napake obsojala v bodočnosti jugoslovanska zgodovina.

Dne 19. oktobra t. l. je predsednik Wilson odgovoril na avstrijsko mirovno nito. V tej niti ji je jasno povedal, da s tako Avstrijo kakor je danes moče Amerika imeti nikakga posojanja. Avstrija naj se najprej spopade s narodi, ki žive v mejah njene monarchije. Povedal je Avstriji, da je ameriška vlada priznala češki narodni svet za "de facto" vlado češkoslovaške države in češko armado za zavezniško armado. Nadalje povdarja Wilson pravilnost jugoslovanskih aspiracij za svobodo. Valed tega predstavlja ne more sprejeti za dovoljivo dejstvo od strani Avstro-Ogrske navadno avtonomijo nego narodi sami, ki žive v avstro-ogrski monarchiji, naj odločajo, kako si žele urediti svoje bodoče življenje.

S tem odgovorom je Wilson započeli usodo avstro-ogrski monarchije kot državne celote. Z njo ne more imeti ničesar, kajti narodi, ki žive v nji, so pri njemu odločilen faktor, ne pa lahobarška dinastija in njeni ministri.

Dan prej, predno je Wilson odgovoril avstro-ogrski vladi, je češka provizorijna vlada proglašila neodvisno češkoslovaško državo z republikansko formo vlade.

Ravno to bi lahko storili Jugoslovani, ako bi bili zedinjeni na program, ki ga zastopa S. N. Z. Toda gospoda, ki bi morda morali strditi, če ne bi bilo prilike na kraljevske propagando, je pritrla stvar tako daleč, da se bo morala stvar popolnoma prenesti poteku razmer v domovini. In če bodo svoje nemiselnice propagando pritrli v jugoslovanske teritorije, ki so sedaj še pod Avstro-Ogrsko, bo nastal še večji kaos, kajti demokratični elementi bodo anpeli vse alfo, da bo Jugoslavija demokratična država, ne pa srednjeveška monarchija.

S. N. Z. je naredilo toliko, kolikor mu je bilo v danih razmerah mogoče. Pojanilo je odločilnim krogom v Ameriki komplikacije jugoslovanskega vprašanja, kaj bi bila najprimernejša rešitev tega problema in namene ljudi, ki ga hočejo rešiti v smislu njihovih interesov, ki so vse kaj drugega kakor demokracija. To je ameriška vlada tudi vedno vpostevala in se je v vseh svojih izjavah napram Avstriji z ozirom na jugoslovansko vprašanje izražala tako, da ni dala Londonskemu odboru niti najmanjšega migljaja, da se strinja z njegovo propagando ali z njegovim načrtom združenja Jugoslovancev v mejah ariske monarchije. V svoji zadnji izjavi je Wilson povedal to, kar mu je bilo mogoče v tem času, ki je med nami, to je da naj se avstrijska vlada dogovarja za sporazum z jugoslovanskimi zastopniki v domovini. S tem jim je dana prilika doseči neodvisnost, kar bi jim bilo še mnogo lažje, če bi Jugoslovani v Ameriki razumeli svojo nalogo in duh časa.

Za S. N. Z. je nastopila sedaj doba, ko mu je potrebna posvetiti vse moči, da bo pripomoglo k posteni rešitvi jugoslovanskega vprašanja in ustanovitvi demokratične jugoslovanske države na podlagi programa S. N. Z. To dobe, te važne naloge naše organizacije bi se morali zavedati vsi ameriški Jugoslovani, ki žele demokratiziranje slovenskega juga. V teh časih bi se morali s podvojeno močjo lotiti dela. Sedaj se ni prepozno. Videli ste, da Londonski odbor ni v stanu reševati tega vprašanja in ker ste to spoznali, se morate pridružiti takemu delu, ki soglasa z duhom današnjega časa.

DOPISI.

Willcox, Pa. — Dne 9. oktobra se je tu smrtno poskovala rojak Josip Klemenčič, doma iz vasi Verhulje pri Krškem na Dolnjakem. Na prostoru v rovu, kjer je delal, se je od stopa odtrgal kamen, ki ga pri padcu sicer ni zadel, pač pa ga odrinil tako nesrečno, da je padel na stran in pri tem udaril z glavo ob rob kare in si prebil črepinjo. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so ga morali zvezati, ker je hotel v bolečinah vse strgati raz sebe. Telo mu je bilo zdravo, le lobanja je akeijo v vsem njegovem sistemu. Umrli je dne 11. oktobra. Star je bil 35 let. Bil je član SNPJ. Tu zapuščena obupano soprtroga in pet otročev, najstarejši ima devet let življenja za seboj. Zapuščena tudi dva brata. Pokopan je bil na ljudskem pokopališču dne 14. oktobra. Pogreba se je udeležilo tudi nekaj članov društva št. 36, SNPJ.

V pittsbursko okrožje se je pripeljal neka vlačuga, ki jo imenujejo špansko influenco. Ta vlačuga v svoji strastni ljubezni jemlje ljudi, da je kaj, druge, ki ji niso tako po godu, pa se samo maskeje nad njimi s tem, da jim ukazuje, da morajo ležati v postelji.

Ker so ji oblasti iz ljubosumnosti neveljavne njenega prijateljstva do ljudstva, so prepovedali zbiranje ljudi v skupine, druš

tvene seje, šolski pouk, obiskovanje cerkva itd. Vsakdo se mora kar največ držati doma, in tako se morajo tudi svetniki držati te naredbe. Navadno so jih hodili obiskovati drugi, sedaj pa je obiskov za en čas konec.

John Fatur.

La Salle, Ill. — Večkrat me kak radovednej vprašuje, kako kaj napredujemo sa slovenskim narodnim domom. Vsem tem odgovorjam, med katerimi je tudi precej mladenčev, da S. N. D. dobro napreduje, toda lahko bi še bolj, ako bi se lasallski Slovenci nekoliko energičneje zavzeli za to stvarbo in pomagali do boljega uspeha. Delničarji bi morali redneje prihajati na seje, da bi bili o stvari vedno dobro poučeni in bi ne bilo treba pobirati govorance, polne laži po raznih kotih. Ako se čuti v tem kdo prizadete, se da stvar izstavnati s tem, da v hoče prihaja na seje in se za delovanje pri tem podjetju zanima v toliki meri, kolikor je za člana dolžnost. Poučeni bodo natančno o dohodkih in stroških in drugem podrobnem delu.

Delničarje S. N. D. opozarjam na sejo, ki se bo vršila v nedeljo 27. oktobra ob 2. popoldne. Na dnevnem redu bo več za naše podjetje zelo važnih zadev in je potrebnost, da se te seje vsi delničarji udeležijo. Na dnevnem redu bodo volitve v (boste že na seji izvedeli kakaj) in enega nadzorstva, kajti dosedanjega nam je vzela zadnja konvencija S. N. P. J. v Springfieldu, ki ga je izvolila za bolniškega tajnika in bo imel svoj urad v gl. uradu SNPJ. Na njegovem novem mestu mu želim obilo uspeha.

Vencek Obid.

Čehoslovaki porazili boljševike. Reorganizirana vlada v severni Rusiji.

Sangaj, 12. okt. (Zakasnelo). — Češkoslovaške in ruske čete iz Sibirije so premagale boljševiško armado, ki je prodirala proti Jekaterinogradu. Okrog tisoč boljševikov je obležalo mrtvih in izkubilo so tri oklopne vlake, 13 lokomotiv in 60 strojnih pušk.

Arhangel, 19. okt. — Provizorijna vlada v severni Rusiji je se zopet reorganizirala. Čajkovski je ostal predsednik in Durov je še obdržal vojno ministrstvo, toda novi ministri so: knez Kuropatkin, finance; Mefodijev, trgovina in industrija; Gorodetski, justica; Gubov, naučni minister.

Razen Čajkovskega so vsi pripadniki buržoazije. Pred kratkem so bile v Arhangelu obeinske volitve in socialisti so imeli večino na vsi črti, dasiravno so se zelo pomnožili tudi glasovi buržoaznih strank.

Ameriški eoplani so najboljši.

New York, N. Y. — J. D. Ryan, direktor ameriške produkcije e-roplanov, je na nekem zborovanju v tem mestu izjavil, da so ameriški eoplani izkazali na bojiščih v Franciji za najboljše med vsemi drugimi eoplani vojskujočih se držav. "Amerika pošlje sedaj vsak dan v Francijo 45 eoplanov", je dejal Ryan "in po 1. aprilu jih bo lahko pošiljala 100 eoplanov dnevno. Ameriški aviatiki so izvrstni in podvzemajo drzne čine v boju proti sovražniku. Ameriški eoplani in aviatiki bodo mnogo pripomogli do poraza centralnih sil. Eoplanška industrija v Ameriki se je zadnje čase mnogo izboljšala in se še vedno izboljšuje. Amerikanci so pripomogli, da so vzeli zavezniški Nemcem kontrolo v zraku na zapadnih bojiščih in ravno eoplani igrajo zelo odlično vlogo v sedanjem bojevanju. Nemei morajo boljbolj spoznavati tudi tehnično premoč ameriške organizacijske sile na zapadnih in drugih bojiščih, kjer so zastopane ameriške armade."

Se mu ni posrečilo.

Chicago, Ill. — V zlatarsko trgovino Loftis Bros. and Co. v Chicagi je prišel neki mladenič, ki je dejal, da se piše Chas. Bowman, in ponudil je na prodaj za peštnico, vredno čez \$3000. Uslužbencu trgovine se je zdelo stvar sumljiva, čeč, kje bi mogel fant dobiti tako drago zapestnico, in je pozval policijo. Bowman je dejal policajem, da je zapestnico našel. Pridržali so ga v zaporu, da se stvar preiskuje.

Obnovite naročnino na Prosveto, če vam je potekla.

WILSON NE BO TRATIL ČASA Z ODGOVOROM NA NOVO NEMŠKO NOVO.

(Nadaljevanje s prve strani)

Belgija pripravlja račun.

Washington, 21. okt. — Tu-
kajtoje belgijsko poslanstvo je
sprejelo brzojavko, da belgijska
vlada že sestavlja račun odškod-
nine za opustošeno Belgijo. Ra-
čun, ki se predloži Nemčiji na mi-
rovni konferenci, bo ogromen.

Havre, 21. okt. — Nemški vo-
jaški poveljnik v Ostendu je za-
jasa okupacije tega mesta izpre-
kal iz tamšnjega prebivalstva 26
milijonov frankov v davkih in
globah. Prebivalci so morali pla-
tati globo za vsako malenkost,
tudi če so ostali po deveti uri
zvečer zunaj svojih hiš. To je pri-
šlo na dan zdaj, ko je Ostend zo-
pet svoboden.

Luka v Ostendu je popolnoma
demoralizirana po angleških bom-
bah in granatah. Potopljena kri-
žarka "Vindictive", katero so
Britje naložili potopili pred nekaj
meseči v ustju lake, še zdaj leži
tam.

Zavezniki odprli trgovino s Ho- landijo.

London, 21. okt. — Vsled oku-
pacije belgijskega obrežja je tr-
govina med Holandijo in zavezni-
ki zopet dobila svobodno pot po
suhem in morju.

Nemci zapustili Bolgarako.

Sofija, 21. okt. — Z abdikacijo
kralja Ferdinanda je prenehal
terorizem na Bolgarskem. Zadnje
nemške čete so odšle iz dežele,
toda predno so se Nemci poslovili,
so vzeli s seboj tisoč železniš-
kih vagonov žita in streliva, ki
so ugrabili s silo. S samim ropom
na javnih posestvih so Nemci na-
ravili pol milijona frankov škode;
uničenje in rop privatne lastnine
pa znaša skoraj milijon frankov.
Bivši ministrski predsednik
Radostavov je pobegnil z nemški-
mi četami vred in z njim je odšel
več pristašev kralja Ferdinanda,
ki se čutijo najbolj varne v za-
rečju nemških bajonetov.

Zavezniki vjetniki so že osvo-
bojeni in so na poti domov. Za-
vezniška vojaška komisija s po-
relnjo garnizijo angleško-franco-
skega vojaštva se je nastanila v
Sofiji.

Ogrska zahteva popolno neod- visnost.

Amsterdam, 21. okt. — Iz Bu-
dapešte poročajo, da je grof Ka-
rolyi, vodja neodvisne stranke,
v soboto predložil v parlamentu,
da se Ogrska politično, gospodar-
sko, vojaško in zunanje loči od
Avstrije.

Francija priveza maščevanje.

Pariz, 21. okt. — Zdaj je zna-
no, da so Nemci oropali mesto
Lille, dasiravno ni tako opustoše-
no kakor so mesta Cambrai, Leis
ind. Nemogoče je potolažiti javno
mnenje francoskega ljudstva, ki
prizeva: "Mesto za mesto in vsa
na vna čim pridemo čez nemško
mejo."

"Eho de Paris" svari nemške
častnike, da naj ohranijo pismene
naredbe svojih višjih poveljnikov
za požiganje in ropanje vasi in
mest, kajti omenjene listine so
edina reč, ki jih more rešiti iz ka-
še.

To niso fantastični izbruhi,
temveč hladna prevdarnost in
odločnost Francozov, ki hočejo
postaviti pred sodišče slehernega
nemškega oficirja, kateri je krši
mednarodni zakon od Louvaina
do Lilla. Ta zahteva pride na mi-
rovno konferenco.

Osvobojeni prebivalci v Lille
stiskajo pesti in zahtevajo neiz-
prosnno kazen za roparje in njho-
ve štiriletnje tlačitelje. Bil je dra-
matični prizor, ko je sivolasi sta-
ree stopil na trg pred simbolni-
nim mestu Lille, kadar so angle-
ške čete okupirale mesto, in z dvig-
ljenimi rokami je vzkliknil: "Bo-
g, žuj našo prisego! Uniče-
vali naših sre in domov morajo
plačati s krvjo in solzami za na-
stavljenje."

Včeraj je bila v Parizu velika
slavnost na čast županu iz Lille,
ki je po štirih letih jetništva zo-
pet prišel v glavno mesto repu-
like. "Nikdar ne pozabim tež-
ke dobe zadnjih štirih let," je de-
jal starček s solzami v očeh. —
"Vsak dan smo izpraševali na ti-
hem drug drugega: Kdaj pride-
jo naši? Ali pridejo jutri? Toda
pretekla so dolga štiri leta pred-
no smo dočakali srečni dan. Teli
stotine jih ni dočakalo, kajti u-
mrli so gladi in trpljenja."

Socialistična manjšina v Nemci-
ji proti socialističnim ministrom.
Amsterdam. — Eksekutiva ne-
odvisne ali manjšinske socialistič-
ne stranke v Nemčiji je izdala o-
klic, s katerim obsoja večinske so-
cialiste, ki so stopili v ministr-
stvo. Oklic pravi, da je sramota za
socialiste, da pomagajo podpi-
rati stebre buržoazne in impe-
rialistične vlade, ki poka na vseh
straneh. Militarizem je dobil ude-
ree, od katerega se ne opomore
več in naloga proletarijata je da
podrejo ostanke in ne, da jih na
vse umetne načine drže pri živ-
ljenju.

Manifest zaključuje: "Neodvi-
sna socialistična stranka v Nem-
čiji se ni nikdar podala. Čeprav
zatirana od vlade, je obdržala
svoj program skozi vso dobo vojne
in zdaj vstaja močna in ne-
premagljiva. Demokratična in so-
cialistična ideja koraka naprej!
Naš program je socialistična re-
publika, ki edina jamči svetu za
trajni mir."

AVSTRIJA BO RAZKOSANA.

Predsednik podpira Čehoslovake
in Jugoslovane.

Washington, D. C. — Mrtvaški
zvon je zapel črnožolti monarhi-
ji, ko je bil odposlan odgovor
predsednika Wilsona na dunaj-
sko ponudbo za premirje, ki naj
bi odprla pot k mirovnim paga-
janjem.

V notu predsednika je poveda-
no jaso, da je bila usoda črno-
žolte monarhije zapечатana že
dne 8. januarja, ko je predsednik
Wilson izjavil pred kongresom,
da se ljudstvom v Avstro-Ogrski,
da priliko do najsvobodnejše av-
tonomije.

Mogoče bi se bila takrat še du-
najska gospoda ohranila v sedlu,
če bi narodom v Avstro-Ogrski
dovolila najobširnejšo avtonomi-
jo in se brezpogojno podala, me-
sto da je zvesto podpirala kaj-
zerja, nemške militariste in njih
imperialistične cilje. Besede pre-
sednika Wilsona se bile pisava na
steni za dunajske in budimpe-
štanske gospode. Ali gospodje so
bili slepi za to swarečo pisavo na
steno, ali so jo pa tolmačili po
svoje, kot so navadno slepi lju-
dje, katere so sklenili bogovi po-
gubiti.

Po osmem januarja so se dogo-
dili važni dogodki. In predsednik
Wilson informira o teh dogodkih
cesarsko kraljevo vladu na Duna-
ju. Priznal je Čehoslovake kot so-
vražnike centralnih cesarstev in
čehoslovaki narodni svet kot
de facto vlado. Nadalje predse-
dnik dodaja, kar je posebno va-
žno za Jugoslovane:

Ona (vlada Združenih držav)
je priznala Jugoslovanom na naj-
popolnejši način njih narodne as-
piracije do svobode.

Nota zaključuje, da predsednik
nima več privilegija, da sprejme
samo avtonomijo za ta ljudstva
kot podloga za mir, in da naj
ljudstva sama sodijo in ne on, s
kakšno akcijo avstro-ogrskje vlade
se zadovoljijo in kakšno mesto
bodo imela kot člani v družini na-
rodov.

Značilno, je da nota govori le o
Čehoslovakih in Jugoslovanih in
ne omenja drugih narodov, ki tr-
pe pod železno peto Habsburžan-
ov. Ko so državnega tajnika
Lansinga opozorili na to dejstvo,
je rekel, da vlada Združenih dr-
žav zavzema isto stališče glede
drugih zatiranih narodov kot gle-
de Čehoslovakov in Jugoslova-
nov.

Nota je hiter odgovor na fede-
ralizacijo Avstro-Ogrske, ki so jo
skuhali dunajski in budimpeštan-
ski mogotci.

Predsednik Wilson se je posve-
toval z zavezniki ministri ministri
predsedniki. Nota pravi, da pre-
sednik ne more sprejeti "zdaj-
šnih" sugestij Avstriji, ampak
Avstro-Ogrska bo moral sprejeti
za podlogo pri pogajanjih nov
položaj, to je "svobodno Češko in
Slovansko, in priznati mora, da
imajo Jugoslovani — Slovenci,
Hrvat, Srbi v Avstro-Ogrski —
pravico, da sami odločijo, kakšno
mesto bodo zavzeli v družini na-
rodov.

Nota je lahko razumeti, da se
Združene države zadovoljijo, če
Jugoslovani z ljudskim glasovan-
jem odločijo sebi vladno formo.
Lahko ostanejo v cesarstvu kot
avtonomni, lahko se združijo v
svobodni in neodvisni Jugoslav-
ni, lahko se združijo s Srbijo pod
kraljem Petrom. Združene države
so v tem oziru popolnoma nev-

tralne in prepuščajo Jugoslova-
nom, da določijo formo vlade.
Če bi Združene države ne bile
popolnoma neviralne v tem oziru,
bi bile priznale londonski odbor
kot narodni odbor Jugoslovakov,
ki je prošil za priznanje ameriško
vlade.

Med Jugoslovani so tri struje:
Ena struja zastopa "Slovensko re-
publikansko združenje," katere-
mu se je pridružilo že precej Hr-
vatov in Srbov. Ta struja propa-
gira za Jugoslovane v Avstriji
samostojno jugoslovansko državo
z republikansko formo vlade in
soglasja popolnoma z vsemi izja-
vami predsednika Wilsona. Tej
struji stoji najbližje tudi večina
poslancev Slovencev, Hrvatov in
Srbov v Avstro-Ogrski, ki ne mo-
rejo odprti govoriti, ker bi jih
avstro-ogrski mogotci izročili
krvniki, če bi tako govorili kot
imajo. Drugo strujo predstavlja
londonski odbor, ki ima na svoji
strani nekaj poslancev in puopu-
gira združeno kraljevino Slove-
ncev, Hrvatov in Srbov z dinastijo
Karadzičevićev na čelu. Tretjo
strujo zastopa med Slovenci dr.
Sušteršič, znani hlapec Habsbur-
žanov, med Hrvati pa Frankov-
ci. Ta struja je najbolj medza-
dnajska, ima najmanj privrženec-
ev in želi ohraniti Jugoslovane ne-
združene in razkosane pod habs-
burški žezlom.

Na Dunaju in v Budimpešti bo
ameriška nota povzročila veliko
presenečenje, posebno v Budim-
pešti, kjer so že federacijo tako
izdelali, da bi služila madžarski
hegemoniji.

ZDRAVNIKI PO VSEH DRŽA- VAM SE POSVETUJEJO KAKO ONEJITI RAZŠIRJANJE TE E- PIDEMIJE.

Kri zdravih ljudi dobro sredstvo
za zdravlilo na epidemiji influen-
ce smrtno bolnih oseb.

(Nadaljevanje s prve strani)

vse javne prostore in prepovedali
zbiranje ljudi v večjih grupah. Se-
je društev so prepovedane. V tem
oziru so prizadeta tudi številna
društva SNP.

Javna zborovanja in društvene
seje so prepovedane tudi v Chica-
gu, toda cerkve in gostilne so še
odprte. Duhovniki poročajo, da so
bile cerkve zadnje nedelje le slabo
obiskane. Slab obisk je povzročila
bojazan ljudi pred boleznijo, pa se
ogibljuje javnih prostorov.

Nova metoda za zdravljenje epi- demije.

Dr. Victor D. Lespinasse, je imel
v čikaških nedeljskih listih ogla-
s, kjer apelira na ljudi, ki so popo-
lnoma okrevali od boleznih španske
influenze, naj mu prodajo nekaj
svoje krvi, ki je baje izyrsno
sredstvo za zdravljenje na smrt
bolnih ljudi, ki trpe za influenco.
"Trije kvarti take krvi rešijo na
smrt bolnemu človeku življenje",
pravi dr. Lespinasse. Ljudje, kate-
rih kri se da porabiti za zdravlilo,
morajo biti fizično zdravi, toda so
moralni tudi sami imeti špansko in-
fluenco, od katere so sveda oz-
dravili. Kri teh ljudi vsebuje krv-
na telesa, ki so premagala bacile
španske influenze in po mnenju
prej imenovanega zdravnika je to
edino sredstvo za ozdravljenje lju-
di, ki so drugače izpostavljeni go-
tovi smrti. Dejal je, da bo to kri
rabila le v kritičnih slučajih, kjer
je vsaka druga pomoč in zdravlilo
brezuspšno.

Dr. Lespinasse stanuje na 636
Sheridan Rd., svoj zdravniški ur-
ad pa ima na 7. W. Madison St.
Koliko plača za kvar krvi, v ogle-
su ni navedel, pač pa pravi, da je
odvisno od slučaja bolnika in ti-
stega, ki mu je pripravljen oddati
nekaj svoje krvi. Ako je bolnik
bogat, bo odškodnina večja, in ako
je reven, manjša.

Zdravljenje bolnikov s krvjo
zdravih ljudi je v zdravniškem
svetu stara reč. V mnogih sluč-
jih so jo rabili kot sredstvo na
zdravih ljudeh, katerim so jo ve-
pili za obvarovanje pred gotovimi
nalezljivimi boleznimi. V tem slu-
čaju pa je kri kot zdravlilo in ne
kot serum za obvarovanje bolez-
ni.

V CHICAGU JE PODPISANIH \$30,000,000 ČEZ MINIMAL- NO SVOTO.

Zadovoljiva poročila o podpisani
svoti iz drugih krajev.

Chicago, Ill. — V Chicagu se je
podpisalo okoli \$30,000,000 čez mi-
nimalno svoto, ki je bila določena

Chicagi. Ravno tako je sedmi fe-
deralni distrikt izven mesta Chica-
ga podpisal okoli \$27,000,000 več
kakor mu je bilo določeno. Taka
poročila prihajajo tudi iz drugih
krajev Amerike, toda oblasti v
Washingtonu so prepovedale raz-
nim lokalnim uradom, ki so vodili
kampanjo za vojno posojilo, ob-
javljati kake natančne številke,
predno jim bo to dovoljenje prišlo
iz Washingtona.

Natančne številke bo nemogoče
objaviti pred 24. oktobrom, so iz-
javili uradniki, ki so vodili kam-
panjo.

Neuradne številke, podpisane
četrtga vojnega posojila v sed-
mem federalnem distriktu so sle-
deče:

Diet.	Subskripcija.	Kvota.	Nad- subskripcija.
Chgo	\$282,300,000	\$282,300,000	\$30,000,000
Ill.	119,868,500	112,100,000	8,868,500
Iowa	156,000,000	147,000,000	8,000,000
Mich.	156,100,000	147,000,000	8,200,000
Ind.	112,000,000	104,750,000	3,250,000
Wis.	100,350,000	100,050,000	500,000

\$282,318,500 \$276,000,000 \$56,318,500

V tem distriktu se je podpisalo
za \$317,000,000 četrtga vojnega
posojila več kakor pa tretjega.

Sledeče je tabela tretjega in če-
rtga vojnega posojila v sedmem
federalnem distriktu. Številke v
izkazu četrtga vojnega posojila
so neuradne.

Chgo	Ill.	Iowa	Mich.	Wis.	Ind.
\$167,502,400	\$282,300,000	\$119,868,500	\$156,000,000	\$156,100,000	\$112,000,000
\$117,211,400	\$156,000,000	\$156,100,000	\$100,350,000	\$100,050,000	\$112,000,000
\$75,148,250	\$100,350,000	\$100,050,000	\$112,000,000		
\$70,522,000					

Skupaj \$608,677,100 \$526,318,500

Poleg mnogo večje podpisan-
svoje četrtga vojnega posojila od
tretjega vojnega posojila je tudi
veliko število novih kupeev. Na
bonde tretjega vojnega posojila se
je v sedmem federalnem distrik-
tu predplačalo 3,400,000 in na bon-
de posojila pa 3,935,000 oseb. V
tem oziru je najbolj napredovala
mehiganska država.

"Avstrijec" se je posluževal sabo- taže.

Hammond, Ind. — Tu so areti-
rali "Avstrija" John Kotlarja,
kjer se je posluževal sabotaže. A-
retirali so ga zvezni detektiv. Ob-
dolžen je, da je mešal v oljne cilin-
dre za mazanje strojev v municij-
ski tovarni, kjer je bil vpisjen,
nške vrste mineralni prah, ki je
kvaril oči in druge dele, ki se dr-
nejo drug od drugega v strojih.
Kotlar je dejal, da ni mešal tega
prahu med olje zato, ker je Ame-
rika v vojni, ampak zato, ker mu
družba plača samo \$50 na teden.

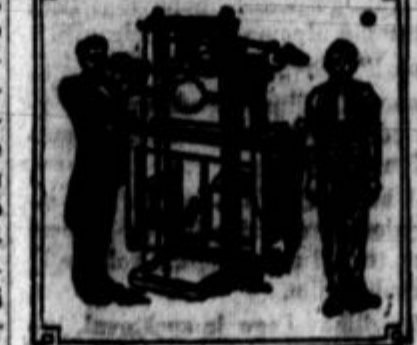
Prof. Dr. Mullin

ZDRAVNIK — SPECIALIST
ZA SLOVENCE

411—4th Avenue

(NA SPRETI POŠTE)

Pittsburgh, Pa.

ELABORIRANA FOTOGRAFIJA
S E. RABER.

Starj in lahki zdravniki, a 35 letno
prakse. Zdravi vsakega in hitro vas bo
leoni, pije, bolede, obliči, teganje
nervov, krvne bolede, kateri tudi
drugi bolniki morajo. Odrvari vse
bolede katere povzročajo v seboj oči
bo, Uporabite najboljšo evropsko, ameri-
ko in ostalih delov svoje zdravlila. Ni
ke cene. Navedite brzojavke. Telo po
gled popolnoma jamči. Pri meni se
zdravi velika Mervila Slovenec. Uradno
se od 2. oktobra do 3. oktobra, ob sode-
ljah samo od 10. do 2. popoldne.

POTREBUJEMO TAKOJ

izučene šiparje za delo s klad-
vom na pritišek zraka. Vojno
potrebno delo. Dela se noč in
dan. Oglašite se pri: Braddock
Manufacturing Company, 1st in
Talbot St. ali pa pri U. S. Em-
ployment uradu na 909 Braddock
Ave., Braddock, Penna.

POTREBUJEMO — dekle za

kuharico in hišno. Ni pranja. Do-
bra plača. Telefon Highland 7830
J. — 509 Dallas Ave., Pittsburgh
Pa.

Slovenska Narodna

Organizacija 2. aprila 1904

Podporna Jednota

Ustanovljen 17. junija 1907
v dr. Hilaola

GLAVNI STAN: 2657-58 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 390, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. P. D. 4, box 86, Girard, Kan.
II. Podpredsednik: Josef Kuhelj, 9523 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 51st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODBOR:

Jose Ambrosi, box 351, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. K. Tauscher, 674 Albany Ave., Rock Springs, Wyo.

POSODNI ODBOR:

Anton Hrabt, box 140, Canonsburg, Pa.
Jose Radisek, box 432, Smithton, Pa.
Nedolc Pletershek, box 436, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavcic, L. Box 3, Wilkes, Pa.
M. Petrovich, 14815 Hale Ave., Collingswood, E.

VRHNI ZDRAVNIK:

F. J. Kera, M. D., 6302 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio,
VSE DENARNE KADRE IN STVARI, ki se nanašajo na upravnega odbora
in S. N. P. J. naj se pošljejo na naslov:
JOHN VERDERBER, 2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošljejo na naslov
JOSE AMBROSIO, box 351, Canonsburg, Pa.

Pritožbe prepričljive vsebine, ki sta jih rešili prej in drugi sodenice, se
pošljejo na naslov:
ANTON HRABT, box 140, Canonsburg, Pa.

VSE DOPISI, razprave, članki, naznanila itd. se pošljejo na naslov:
UREDNISTVO "PROSVETA", 2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglaš, se pošljejo na naslov:
UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upraviteljem
"Prosveta" ne rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ki je tu naveden,
sko želijo, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Naročniki! Pozor!

Poštni zakon zahteva, da
je vaša naročnina plačana
vnaprej. Znamenje (Okto-
ber 15-18) pomeni, da vam
naročnina poteče na ta dan.
Naravnite jo pravočasno, da
se vam lista ne vstavi. Ako
lista ne prejmete, je mogoče
vstavljen, ker ni bil plačan.
Ako je vaš list plačan in ga
ne prejmete, pošite nam do-
pisnico stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dru-
štveni tajniki in drugi za-
stopniki, pri njih lahko pla-
čate naročnino.

Z novim letom bo naroč-
nina povišana in sicer iz
\$3.00 na \$4.00. Sedaj je še
čas, da se naročite po stari
ceni. Na delo!

Naročnino lahko tudi sami
pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA",
2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Pomožite svoje znanje v naravoslovju.

Narava nam daje mnogo rastlin,
s katerimi je mogoče zdraviti razne bo-
lezni. Jaz imam v zalogi ter razpo-
ljam raznovrstne suhe rastline, cvetja,
lugode in korenine, take, ki izvirajo iz
vseh delov sveta. Pišite po moj brez-
plačni cenik. Knjiga "Mali domači
zdravniki", ki stane samo 25 centov,
obširno opisuje veliko število rastlin in
daje nasvet, za katere bolezni in kako
se naj rabi. Ne odlašajte, naročite
takoj to poučljivo knjigo.

MATH FEEDER,
P. O. Box 772, City Hall Sta.,
New York, N. Y.

ISČEM KROJAČA.

Slovenski ali Hrvatski krojač
dobi stalno delo, plača po dogo-
voru. Plačam od kosa ali pa te-
densko kakor vas vesele. Za vsa
pojasnila obrnite se osebo ali pa
pismeno na naslov: David Re-
deen, Merchant Tailor, P. O. B.
274, Buhl, Minn.

125 rudarjev in 25 delavcev pri kosovih peših potrebujejo za delo
pri New River Company, kateri obratuje 15 rudnikov v New River
okraju, kjer se koplje ne kadeti se premog s imenom New River
Coal, kateri je poznan kot važna potrebščina za zmago v ti vojni.
Premog je 4 do 6 čevljev visok. Mehak premog. Zivljenska
stanje v tem kraju je dobro. Soje in cerkva. Mi imamo C. O. in
Virginia Ry. vozove na razpolago, dela se vsak dan. Premogarji ki
so brez dela se želijo, da pridejo sem in tako pomagajo sebi in vladu.
Pišite ali se po osebo oglašite takoj.

THE NEW RIVER COMPANY, McDONALD, W. VA.
ali pa pri katerem si budi U. S. Employment Urada.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK
638 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je
nastavljal slo-
venski zdrav-
nik, specializir-
an v zdravljenju
vseh vrst bolez-
ni, ki ima 35 let-
no prakso v
zdravljenju
tuhlih, moklih
bolezni.

Nastavljanje
hrvi zdravi
sila v vili
v Pittsburghu,
11. leta 18. let-
ni, ki imajo mo-
čnejši ali mo-
čnejši po te-
lo, v vili,
v vili.

Vse bolniki, ki prihajajo po zdravi
zdravila, so zdravi in zdravi.
Kakor hitro opazite, da vam postane
možna zdravila, ne odlašajte, temveč
dite in jaz vam bom svetovati.

Zdravje prvi, ki vodi in zdravi
v vili, ki ima 35 letno prakso in
kilo zdravila v 35 letih in v vili
operacije.

Bolniki morajo, ki so zdravi, bol-
tine v vili in v vili in v vili pri
zdravljenju vseh vrst bolezni.

Recepti, recepti, recepti, recepti,
recepti, recepti, recepti, recepti,
ki nastanejo

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisatelj Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Mlad človek ste in vojak; a če še starost, ki je vendar bližje groba, ne ve, kaj vse jo še doleti pred smrtjo, kaj šele mladost, ki ima pred seboj dolgo življenje ter mora pričakovati še večje številne vsakovrstnih naključij in neizodgovornosti! Ta pristan, verjemite mi, obvaruje vas neizodgovornosti ter vas varuje celo takrat, ko pride sodni dan; — a ta dan — spominjajte se svojih besed — ta dan se že bliža čez Divja Polja.

Nastala je za trenotek tišina; ali si le plačanje plemena in rezgovanje konj.

Iz daljine goščave je odmevalo zamolklo tuljenje volkov. Naglo ponovi Abdank še enkrat kakor sam sebi:

„Sodnji dan že ide čez Divja Polja in kadar pride, začudil se bo ves svet božji.“

Namestnik je skoraj nehote sprejel pristan; osepnil so ga besede tega čudnega človeka.

Abdank se zagleda v temno stepo daljano ... Polagoma pa se obrne in zasede konja. Njegovi molitvi so že čakali nanj pri vnožju griča.

„Naprej! Naprej! Zdrav ostani, tovariš vojak,“ je rekel namestniku. „Časi so sedaj taki, da brat bratu ne zaupa, torej tudi ne veš, koga si rešil, ker ti nisem povedal pravega imena.“

„Torej niste Abdank?“

„To je samo v mojem grbu ...“

„A ime?“

„Bogdan Zenobi Hmelnicki.“

To reči odjahal je z griča in za njim so udri njegovi tovariši. Kmalu jih je zakrila megla in noč. Šele ko so prejezdili že pol vrste (ruske milice), prinašal je veter glasove njihove kozaške pesmi:

„Oj vyzvoli Bože nas vsih bidnyh nevinlikiv, Z tiazkoj nevoli (težke sužnosti), Z vry bisurmanskoy, —

Na jasni zori,

Na tihy vody,

U kraj veselyj,

U mir hroščenyj (svet kriščanski).

Vsluhaj Bože u prosbah našykh,

U neščasnyh molytvah,

Nas bidnyh nevinlikiv (sužnjev)!”

Glasovi so polagoma vtihi, in se spojili z vetrom, šumečim po stepi.

II.

Drugega dne zarana je dospel gospod Skretuski v Čehrin, kjer se je nastanil v hiši kneza Jeremije. Moral je ostati tukaj nekaj časa, da si odpočije ljudje in konji po dolgi poti. Vsi so bili močno utrujeni; potovati so morali po kopnem, a poleg tega po jako močvirnatem svetu, ker so Dnjeprski pritoki povsod naraščali ter tako postajali nevarni, da noben dajdak ni smel iti na vodo. Ko si je Skretuski nekoliko odpočil, podal se je k gospodu Zaevilihovskemu, bivšemu deželnemu komisarju, vrlemu vojaku, kateri — dasi ravno ne službuje pri knezu — je bil vendar zaupljiv njegov prijatelj. Namestnik je želel izvedeti od njega, če mar niso došli iz Ljubna kakšne naredbe. Toda knez ni naročil nič posebnega; le ukazal je, naj povedo Skretuskemu, če bo kanov odgovor dovoljen, naj ne hiti preveč na potovanje, da se konji in ljudje ne utrudijo. Vsa zadeva s kanom pa je bila ta: treba je bilo kaznovati nekoliko tatarskih podložnikov, kateri so svojevoljno napadli njegovo zadnjepersko deželo in katere je sam naposled izplačal dosti strogo. Kan je istinito dal dovoljen odgovor. Obljubil je poslati meseca aprila posebnega poslanca v ta kraj, da kaznuje neobgljive. Hotelo pa si vrh tega pridobiti naklonjenost tako slavnega vojakovodje, kakoršen je bil Jeremija Višnjevecki, poslal mu je po Skretuskemu konja plemenite pasme in veliko soholjevo kapo. Gospod Skretuski je bil kaj vesel tega opomina, katerega mu je naročil knez glede vrnitve iz Ljubna v Čehrin; bil mu je najboljši dokaz njegovega zaupanja in naklonjenosti. Vseč mu je bilo, da se je smel pomuditi v Čehrinu in da mu ni bilo treba hiti. Nasprotno pa je bil stari Zaevilihovski močno vznemirjen s tem, kar se je godilo nekaj časa v Čehrinu ...

Šla sta torej skupaj k Dopulu — Valahu, ki je imel v mestu gostilnico. Tukaj pa, dasiravno je bilo še zgodaj, našla sta mnogo plemičev; bil je v Čehrinu tržen dan in staja goveje živine, ki se je imela odgnati v tabor kraljevih vojak. Ob tej priliki se je zbrala velika množica ljudi. Plemiči so se zbirali običajno na trgu, v takolimenovanem „Zvonkovem kotu“ pri Dopulu. Bili so tam tudi staroste Konecpoljskega, uradniki čehrinski, davka prosti posestniki iz okolice, neodvisno plemstvo; dalje gospodarski uradniki, nekoliko kozaških starešin in nižjega plemstva, živčevih tu na svojih dednih posestvih, ali na svojih pristavah (futorih).

Zasedli so klopi, stoječe poleg dolgih hrastovih miz in se glasno pogovarjali. Govorilo se je le o begu Hmelnickega; saj je bila ta novica najzanimivejša. Skretuski in Zaevilihovski sta sedla skupaj v kot in namestnik je jel poizvedovati, kakšen fenik je bil ta Hmelnicki, da vsi govorijo o njem.

„Ne veste li še tega?“ odgovoril je stari vojak Zaevilihovski. „To je pisar zaporoške vojske, dedič Subotova in — moj kmaj,“ dodal je bolj tiho. „Poznava se dobro. Bila sva skupaj v raznih bitkah, v katerih se je vedno odlikoval, vzlasti pod Ceeoro. V vojski tako izvedenega vojaka nemara v vsi Poljski ne najdete. To se sicer glasno ne govori, toda kar je res, je res, on je hetmanska

glava. Človek močnih rok in velikega razuma, zato ga tudi vse kozaštvo rajše sluša nego svoje koševce (vojaške poveljnice) in stamane. Z eno besedo človek, kateremu ne manjka dobrih lastnosti, ki pa je ob enem ošaben, in če se ga polasti sovraštvo — more biti tudi strašen.“

„Kaj se mu je pripetilo, da je pobegnil iz Čehrina?“

„S starostjo Čaplinskih sta si prišla navzkriž, toda to je bila le malenkost. Saj ni nič nenavadnega, če se spre plemič s plemičem. Taknih slučajev je dosti. Govorila se poleg tega, da je zapeljal starostovo ženo; starosta mu je prevzel haje njegovo prejšnjo ljubico, se ž njo oženil; zato mu jo je ta sedaj pregovoril, kar je seveda lahko mogoče, ker je ženska nestanovitna. Toda vse to je le na videz, v resnici pa se s tem prikrivajo druge stvari. V Čerkaskih prebiva stari Barabaš, kozaški polkovnik, naš prijatelj. Ta je hranil nekatere privilegije in kraljeva pisma, o katerih se govori, da so namerjala naštevati kozake in vsajati proti plemstvu. Toda kar je on dober, zares ljudomil človek, hranil je te listine zase in jih ni razglasil. Naenkrat pa je pozval Hmelnicki Barabaša k sebi v goste in med tem, ko je ta bival pri njem v Čehrinu, poslal je on na njegovo pristavo svoje ljudi, ki so mu te listine v pričo njegove žene pobrali in sedaj je on — Hmelnicki ž njimi popihal. Od tod sedaj ta strah, da nastane kakšna vstaja; ponavljam, da je to strašen človek, tudi je zginil, da se ne ve kam.“

„Oj ta lisjak!“ reče na to Skretuski. „Kako me je prekanil. Predstavil se mi je, da je kozaški polkovnik kneza D. Zaslavskega. Tako sem torej nanj naletel nocojšnjo noč na stepi — njega sem tedaj rešil — zadržalnice!“

Zaevilihovski se je prijel pri teh besedah za glavo.

„Za Boga, kaj pravite? To ni mogoče.“

„Mogoče, da mogoče. Ravno tako je bilo. Predstavil se mi je za polkovnika D. Zaslavskega ter rekel, da ga je poslal hetman Velikopoljski v Kudak k gospodu Grodzickemu. Jaz že takrat nisem nekaj verjel, ker ni potoval po vodi, marveč klatil se po stepi.“

„Oh! Ta človek je zvit kakor Ulisej. A kje sta prišla skupaj?“

„Nad Omeleščkom, na desnem dneperskem bregu. Brž ko ne jo je mahnil na Sič.“

„A hotel se je izogniti Kudaku. Sedaj razumem. Ali je imel mnogo ljudi pri sebi?“

„Okoli štirideset. Toda ti so prišli pozneje. Ako bi ne bilo mojih, zadavili bi ga bili starostovi služabniki.“

„Čakajte, gospod! To je važna stvar. Starostovi služabniki, pravite?“

„Tako je sam rekel.“

„Odkod je starosta mogel zvedeti, kje naj ga išče, ker smo tu v mestu že skoro vsi ob pamet, ne znajoč kam je izginil?“

„Tega ne vem. Nemara se je pa Hmelnicki zlagal ter navadno tolovaje starostove služabnike imenoval da bi toliko bolj mogel povdarjati prizdeto mu krivico.“

„To ni mogoče. Toda vsekakor je čudna ta stvar. A veste li, da je hetman zapovedal vjci Hmelnickega ter ga v ječi pridržati?“

Namestnik ni vtegnil odgovoriti, ker v tem hipu je prišel v sobo s silnim ropotom nek plemič. Loputnil je z vratni enkrat, dvakrat, ter ozrši re ošabno po navzočih, zaklical:

„Klanjam se Vam, gospoda!“

Bil je to človek štiridesetih let srednje velikosti, zagorelega lica, kateremu so dodajale dokaj zarjavelosti njegove oči ki so mu molele izpod čela kakor dve slivi. Skratka, človek jako vihrast in nagle jeze.

„Klanjam se Vam gospoda!“ ponovil je glasneje in burje, ker mu hipoma niso odzdravili.

„Hvala! Hvala!“ odzvali so se nato glasovi. Bil je to gospod Čaplinski, podstarosta čehrinski, zaupni in udani služabnik mladega gospoda praporščaka Konecpoljskega.

V Čehrinu ni bil priljubljen, ker je bil prepirljivec in razsajalec prve vrste; ker pa je imel močnega zavetnika ter bil sam krepkih rok, je še ta ali oni politikoval z njim.

Le edinega Zaevilihovskega je spoštoval, kakor vsi drugi radi njegove značajnosti in junaštva. Zagledavši ga torej sedaj, se mu je takoj približal, priklonil se ošabno Skretuskemu ter sedel k njima za svojim vrčem medice.

„Gospod starosta,“ vprašal je Zaevilihovski, „vesteli kaj je s Hmelnickim?“

„Vsi, gospod praporščak — vsi, kakor gotovo sem jaz Čaplinski. Če pa ne visi še doslej, pa bo visel!“ Sedaj ko je hetman izdal zanj znano vam povelje, sedaj ga vendar dobim enkrat v svojo pest.“

To reči udaril je s pestjo ob mizo, da se je kar pijača razlivala iz odskočivih steklenic.

„Da, da! — ali ne razlivate nam pijače!“ je rekel gospod Skretuski.

A Zaevilihovski odvrne: „Če ga boš te dobili kedaj? Saj je vendar zbežal in nihče ne ve, kje je ...“

„Nihče ne ve? Jaz vem — kakor gotovo sem Čaplinski, gospod praporščak! Vsaj poznate Hvedka. Ta Hvedko služi njemu, pa ob enem služi tudi meni. On bo Judež Hmelnickemu. Ta znanec, kakor hruške peči. Hvedko se je dogovoril z Hmelnickovimi molotci. Prebrisani? Vek je. On ve za vsak njegov korak. On se je zaklel, pripeljati mi ga živlega ali mrtvega, zato je tudi odšel na stepe nekoliko pred Hmelnickim — vedoč kje ga ima čakati. Pravi vražji človek je!“

Pri teh besedah je znova udaril ob mizo.

„Ne razlivate nam, gospod, pijače!“ ponovil je dosti resnobneje gospod Skretuski, kateri je čutil takoj pri prvem snidenju s Čaplinskim nekako mržnjo do njega.

(Nadaljevanje.)

PREMOGARJI ZA POMNOŽITEV PRODUKCIJE PREMOMA.

Broughton, Pa. — Iz urada lokalne premogarske Unije št. 1346, U. M. of A. smo prejeli kopijo resolucije, ki jo je sprejela omenjena unija, z željo, da jo priobčimo.

Resolucija vsebuje razne sugestije družbam za odpravo raznih nedostatkov v rovi, kar bi povečalo produkcijo premoga. Obenem apelira na premogarje, naj imajo vedno pred očmi, da so oni faktor, ki lahko veliko pripomore k hitrejšemu uspešnemu koncu vojne, ako bodo izvrševali svojo dolžnost in poskušali po svojih močeh povečati produkcijo.

Smisel omenjene resolucije je v splošnem sledeča:

Unija priporoča družbam, naj izboljšajo železniške tise v rovi. Do širokih delavnih prostorih v rovi bi morale biti speljane dvotirne proge na vsaki strani prostora ali pa ena v sredi prostora, ki bi moral biti dobro zavarovan z lesenimi podpozami. Ako bi se dala premogarjem ugodnost imeti tise tako blizu prostora, da jim ne bi bilo treba premetavati premoga dvakrat predno ga morejo nalogati v vozičke, bi to pomenilo povečanje produkcije.

Unija priporoča, naj družbe skrbijo za zadostno zalogo lesenih opor, ki naj bodo vedno na takem kraju, da jih premogarji lahko dobe brez velike zamude časa.

Nadalje priporoča, naj družba skrbijo, da dobe premogarji na mesto, kjer delajo, orodje in razstreljiva, kar bo tudi pomagalo povečati produkcijo premoga. Poleg tega bi bila ta naredba koristna za varnost premogarjev.

Sedanji leseni tiri do delavnih prostorov povzročajo premogarjem velike neprijetnosti. Po njih morajo riniti do prostora in zopet od prostorov železniške vozičke, včasih celo na daljavo 240 čevljev ali več, kar premogarje silno utruja, da si morajo odpočiniti predno morejo nadaljevati s kopanjem in nakladanjem premoga. Ker so vsled teže vozičkov prisiljeni drug drugemu pomagati pri premikanju teh kar, pomeni to precejšnjo izgubo časa za premogarje, ki bi ga lahko porabili za kopanje in nakladanje premoga, če se hočejo družbe ravnati po prvi točki gori omenjenega priporočila. To je priporočati tudi iz humanitarnih ozir, kajti prebranje težkih vozičkov po lesenih tirih črpa življenjske sile rudarjev bolj kot vsako drugo delo v rovi.

Vsakdo ve, da morajo imeti premogarji na razpolago dobre lesene opore, s katerimi zavarujejo delavne prostore in rove pred zrušitvijo. Brez teh bi bilo delo v rudnikih nemogoče. Toda premogarji imajo pri tem to težavo, da nimajo skoro nikdar pri rokah pripravljenih opor (stebrov) in drugega lesovja, ki ga rabijo pri opiranju prostorov. Žaganje opor in njihovo prirejanje, predno so vporabne za svoj namen, vzame premogarjem mnogo časa. To je pa vzrok, da premogarji premnogokrat temu delu ne posvečajo dovolj paznje in vložijo podporo bolj površno, kar ima dostikrat za posledico, da se premogar znajde v bolnišnici, ker ni dovolj zavaroval prostorov z oporami. Zato je gori omenjena unija prepričana, da bi bilo z vseh ozirov priporočljivo, da družbe skrbijo za zadostno zalogo lesovja za opiranje delovnih prostorov v rovi, ki naj bo tudi primerno, to je narezano tako, da premogarji ne bodo izgubili preveč časa pri postavljanju opornih stebrov in počenjih vezi. Ako bodo družbe vpoštevale ta nasvet, bo tudi pripomogel do večje produkcije premoga.

Nadalje priporoča unija družbam, da uvedejo sistem odnosa in prinašanja orodja na delavne prostore, da ga premogarjem ne bo treba nositi ob delopustu v kovačnico in potem drugi dan iz kovačnice zopet na delavni prostor. Mnogi premogarji prenehajo z delom že ob 3. mestu ob 4., ker se hočejo s tem izogniti druzanju, ki nastane ob času splošnega delopusta. Ako bi družba sama skrbela, da pošlje premogarsko orodje v kovačnico in potem zopet na delavne prostore, bi premogarji ostali na svojih prostorih do delopusta in ne bi puščali predčasno delo. S tem bi se ne samo pomnožila produkcija premoga, nego ta naredba bi bila ena najboljših varnostnih naredb. Premogarji so izpostavljeni vedni nevarnosti električnih žic s prenaša-

njem orodja, kar bi se odpravilo, če bi družba upeljala centraliziran sistem v prej omenjenem smislu. Ravno tako bi morale družbe skrbeti za dostavljanje razstreljiv premogarjem na njihove prostore. Tudi to bi bila naredba, ki odgovarja geslu: Varnost je prva.

Čezmerni računi za ostrenje orodja, ki se odvzemajo od premogarskih plač, bi zadostovali za pokritje stroškov, ki bi jih imela družba v slučaju, da vpelje tu priporočeni sistem.

Vse to bi pomagalo izboljšati produkcijski sistem in povprečno bi vsak premogar lahko proizvedel dve toni več premoga dnevno.

Sedaj porabijo premogarji eno tretjino delovnega časa v rovi za neproduktivna dela. Take razmere bi se morale v sedanjih časih odpraviti, ako se hoče pomnožiti produkcija. Zato unija št. 1346, U. M. W. of A. kar najnujnejše priporoča prizadetim krogom, da vpoštejajo v tej resoluciji objavljene nasvete.

Unija obenem priporoča premogarjem, naj store vse, da se bo ta vojna za priboritev demokracije vsemu človeštvu vodila do uspešnega konca. Ako je kaj v pogodbah med unijo in operatorji rovi, kaj ovira produkcijo premoga, naj se stvar med vojno pusti na strani, ako se s tem pomaga ameriškim armadam, da se jim čim prej omogoči zmagonosen povratek z bojišč. V tej velikanski borbi je potrebna trdna kooperacija vseh sil za uspešnejše vodstvo vojne. Premogarji bodo vršili svojo patriotično dolžnost, zato pa jim morajo pri njihovem težavnem delu iti na roko tudi druge sile, od katerih je odvisna premogovniška industrija.

POLITIČEN BOJ MED REPUBLIKANCI IN DEMOKRATI.

Ernest Hoover očita republikancem nelojalnost.

Chicago, Ill. — Sedaj, ko je končana kampanja za četrto vojno posojilo, je zopet z vso silo izbruhnul političen boj med republikansko in demokratično stranko za zmago pri jesenskih volitvah v razne državne urade in v kongres in senat. Republikanci zatrjujejo, da je nujno potrebno, da bo večina bodočega kongresa republikanska, ki bo v stanu nepristransko soditi o Wilsonovem delovanju, kar se tiče vojne in diplomatskih odnosov v pogledu miru. Obratno trdijo demokratični politiki, da je za ameriško demokracijo važno in potrebno, da bo bodoča večina kongresa in senata zopet demokratična, ki bo podpirala predsednika Wilsona v stremljenju za uveljavljanje njegovih principov za zmago demokracije.

Načelnik državnega odbora demokratske stranke v državi Illinois, Ernest Hoover, očita republikanskim politikom, da se združujejo in iščejo kompromise z raznimi nelojalnimi elementi edlo, z namenom poraziti demokrate pri jesenskih volitvah. V svojih obdolžitvah zatrjuje Hoover, da republikanci podpirajo kandidate, ki so odprto nastopali in še nastopajo proti predsednikovemu programu. Demokratje pravijo, da so uverjeni o simpatijah ameriškega ljudstva napram politiki Wilsonove administracije in da bodo izvolili take moke, ki jo bodo podpirali.

V Illinoisu bo hud boj za senatorsko mesto, ki ga sedaj zavzema senator Lewis eden vodilni demokratičnih politikov v senatu. Republikanci napenajo vse svoje moči, da porazijo pri jesenskih volitvah demokrata Lewisa, ki je ponovno kandidat za senatorsko mesto.

Republikanci niso zadovoljni z nekaterimi točkami Wilsonovega mirovnega programa.

Washington, D. C. — Republikanski kongresni odsek dolži predsednika Wilsona, da namera vpeljati svobodno trgovino, ki bo udarec ameriškega delavstvu in industriji. Ta odsek citira 3. točko Wilsonovega mirovnega program, ki zahteva odstranitev zaprek, kolikor mogoče, za vpeljanje svobodne trgovine in za enakost trgovskih ugodnosti držav v mednarodnem trgovanju.

Republikanci sedaj pojasnjujejo, da pomenja ta točka, da bo Nemčija po vojni lahko svobodno pošiljala svoje industrijske izdelke na ameriški trg in jih pro-

dajala ceneje kakor ameriški industrijanci. To, pravijo republikanski politiki, ji bo mogoče radi tega, ker nemškimi industrijalcem in veletrgovcem ne bo treba plaševati carine in ker je delavna moč v Nemčiji mnogo cenejša kakor tukaj. Nemška industrija bo eksportirala surovine iz Amerike nazaj bo pa pošiljala izdelke, ki jih bo prodajala ceneje, kakor pa ameriški podjetniki ravno take izdelke vsled nizkih plač ki jih dobiva nemško delavstvo. Če se hoče ohraniti prosperiteta ameriškega delavstva in industrije, je treba ohraniti carino za protekcijo ameriškega delavstva, trgovine in industrije. Carina je edino zdravilo za konkurenco nemškim trgovcem po vojni, pravi republikanski kongresni odsek.

Po dolgem in širokem pojasnjanju, kako katastrofalna bi bila svobodna trgovina za ameriško delavstvo in industrijo, apelira kongresni odsek republikancev na ameriške volivce, naj v prihodnji kongres in senat pošljejo republikansko večino, ki bo preprečila nakane demokratične administracije vpeljati svobodno trgovino.

Republikanci se vedno slikajo za velike branitelje delavskih interesov, kadar skrivajo svoje prave namene za ščitenje interesov kapitala.

Lodge za izvolitev republikanske večine.

Chicago, Ill. — Politični vodja republikanske stranke, senator Henry Cabot Lodge, je pisal republikanskemu odboru v Illinoisu pismo, v katerem obsoja vsako očitano nelojalnost republikanski ali demokratični stranki. Obe stranki sta lojalni, pravi Lodge, toda nelojalni elementi se dobe v vseh strankah, ki pa ne smejo biti za merilo strankine lojalnosti ali nelojalnosti. Lodge pravi, da niti najmanj ne dvomi v lojalnost demokratične stranke, toda on je prepričan, da bodo ameriški interesi in prospehi vojne najbolj zavarovani, če bo dobil bodoči kongres in senat republikansko večino. On trdi, da bodo republikanci mnogo uspešnejši vodili vojno, kakor demokrate, ker ne bodo imeli svojih ljudi v kabinetu, katere bi morali vsled strankine discipline podpirati, kakor je to slučaj sedanje demokratske večine. Nadalje izjavlja, da je republikanska stranka za brezpogojno predajo sovražnika.

Volilna kampanja za jesenske volitve bo vsekakor precej huda med demokrati in republikanci, ker se jim gre za večino v washingtonski zbornici, ki bo imela veliko besedo pri mirovnih pogajanjih, ki jih pričakujejo v bližnji bodočnosti. Republikanci so namreč v več Wilsonovih točkah mirovnega programa v nesoglasju, zato žele dobiti večino, da ga z njo prisilijo urediti jih po željah republikanske politične mašine.

Star paznik oropan in umorjen.

Chicago, Ill. — 73letnega Victora Allimana so našli mrtvega na dvorišču, kjer so naloženi kupi raznega starinarskega blaga, na 1864 No. LeClaire Ave. Alliman je bil vpislen za nočnega paznika pri Chicago Grain and Salvage Co., 1803 No. LeClaire Ave. Pozno v soboto zvečer so ga videli v salunu v bližini, kjer je bil vpislen. V tem salunu je izmenjal ček za \$15 in se odpravil. Našli so ga čez nekaj ur po tem na omenjen dvorišču z razbito glavo in praznimi žepi. Policija sodi, da ga je ropar najprej ubil, ga zavlekel na dvorišče starin in mu pobral tiste dolarje. Roparja še nimajo.

Fond za pomoč Belgiji.

Washington, D. C. — Ameriški goje velike simpatije do belgijskega ljudstva, ki je v tej vojni postal žrtev nemške brutalnosti. Ameriški Rdeči križ je storil vse, da se olajša bedno stanje Belgijcev in sedaj ko je precejšen del Belgije že osvobojen nemških čet, mu bo to delo še bolj olajšano. V zadnjih desetih mesecih, ki so se končali z junijem, je ameriški Rdeči križ določil za pomoč Belgiji \$1,432,374 in obenem dal na stran \$1,947,325 za nadaljnjih deset mesecev. Večina te svote se porabi za živila in obleke, ki jih pošiljajo v tiste kraje Belgije, v katerih ljudstvo trpi pomanjkanje.